



**Powiat
Tarnobrzescki**



**Fundacja
Masz Prawo**

Prawne aspekty ochrony dóbr osobistych

Poradnik opracowany przez Fundację „Masz Prawo” z siedzibą w Tarnobrzegu jako zadanie publiczne zlecone i sfinansowane ze środków otrzymanych od Powiatu Tarnobrzesckiego w ramach edukacji prawnej, o której mowa w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz.U.2021.945 t.j), w związku z realizacją zadania prowadzenia punktu nieodpłatnej pomocy prawnej oraz świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w Powiecie Tarnobrzesckim w 2023 roku.

Wstęp

Ochrona dóbr osobistych jest istotnym elementem systemu prawnego w Polsce. Celem niniejszego opracowania jest zaprezentowanie podstawowych informacji na temat prawnych aspektów ochrony dóbr osobistych, w tym podstawowych pojęć, rodzajów naruszeń, środków ochrony oraz podstaw prawnych regulujących tę kwestię.

I. Pojęcie dóbr osobistych

Dobra osobiste obejmują szeroki zakres praw przysługujących każdej osobie, które są związane z jej tożsamością i integralnością. Są to prawa niemajątkowe, które przysługują każdemu człowiekowi wyłącznie z racji jego bycia osobą. Przykładami dóbr osobistych są dobre imię, zdrowie, wolność, prywatność, godność czy wizerunek.

II. Naruszenia dóbr osobistych

Naruszenie dóbr osobistych polega na bezprawnym ingerowaniu w prawa przysługujące danej osobie. Może to mieć różne formy, takie jak znieważenie, pomówienie, naruszenie prywatności, czy wykorzystanie wizerunku bez zgody.

III. Podstawy prawne

Podstawy prawne regulujące ochronę dóbr osobistych w Polsce uregulowane zostały m.in. w następujących aktach prawnych:

1. Kodeks cywilny:

- a) Art. 23 - określa, że każdemu przysługuje ochrona dóbr osobistych.
- b) Art. 24 - reguluje zasady odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych.
- c) Art. 448-449 - dotyczą zasądzenia zadośćuczynienia oraz żądania usunięcia skutków naruszenia.

2. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej:

- a) Art. 30 - gwarantuje ochronę dóbr osobistych, w tym prywatności, wizerunku i tajemnicy korespondencji.

3. Ustawa o ochronie danych osobowych:

- a) Reguluje zasady przetwarzania danych osobowych oraz ochronę prywatności.

4. Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych:

a) Chroni prawa twórców do swoich dzieł i zapobiega naruszeniom wizerunku.

IV. Środki ochrony

1. Sądowe środki ochrony:

a) Sprostowanie - osoba poszkodowana może żądać opublikowania sprostowania informacji nieprawdziwych lub wprowadzających w błąd.

b) Zasądzenie zadośćuczynienia - poszkodowany może żądać od osoby naruszającej dobra osobiste zadośćuczynienia pieniężnego.

c) Zakaz naruszania dóbr osobistych - sąd może na żądanie osoby poszkodowanej orzec zakaz dalszego naruszania jej dóbr osobistych pod groźbą kary.

d) Usunięcie skutków naruszenia - sąd może nakazać osobie naruszającej dobra osobiste podjęcie działań zmierzających do usunięcia skutków naruszenia.

2. Pozasądowe środki ochrony:

a) Wezwanie do zaprzestania naruszania dóbr osobistych- osoba poszkodowana może wystosować wezwanie do osoby naruszającej jej dobra osobiste, w którym wzywa ją do zaprzestania naruszeń.

b) Mediacja - strony mogą skorzystać z mediacji, czyli pozasądowego rozstrzygnięcia sporów przy udziale mediatora.

V. Przesłanki naruszenia dóbr osobistych

1. Dobra osobiste są niezbywalne i przysługują każdej osobie na mocy prawa. Prawo do ochrony dóbr osobistych przysługuje każdej osobie niezależnie od innych czynników, takich jak status społeczny, wiek czy obywatelstwo.
2. Naruszenie dóbr osobistych może mieć miejsce tylko w przypadku, gdy naruszone zostają konkretne prawa przysługujące danej osobie. Przykłady takich praw to dobre imię, zdrowie, prywatność, wizerunek czy godność.
3. Naruszenie dóbr osobistych musi być bezprawne. Oznacza to, że naruszenie musi być sprzeczne z przepisami prawa lub stanowić naruszenie norm społecznych. Jeśli działanie jest zgodne z prawem lub jest uzasadnione ważnym interesem prawnym,

- publicznym lub prywatnym, nie można mówić o naruszeniu dóbr osobistych.
4. Naruszenie dóbr osobistych musi prowadzić do tzw. szkody moralnej. Szkada moralna obejmuje cierpienie, upokorzenie, utratę dobrego imienia, naruszenie prywatności i inne negatywne skutki emocjonalne lub psychiczne. Szkada moralna musi być rzeczywista i wynikać z naruszenia dóbr osobistych.
 5. Istnieć musi związek przyczynowy pomiędzy działaniem osoby naruszającej, a poniesioną szkodą moralną. Oznacza to, że naruszenie musi być bezpośrednią przyczyną powstania szkody.

VI. Sposoby dochodzenia ochrony dóbr osobistych

W Polsce istnieje kilka sposobów, w jakich można dochodzić zaprzestania naruszania dóbr osobistych. Poniżej przedstawiam kilka najważniejszych metod:

1. Wezwanie do zaprzestania naruszeń:

Oznacza to, że osoba poszkodowana może wystosować wezwanie do osoby, która narusza jej dobra osobiste. W piśmie należy wyraźnie wskazać, jakie konkretne działania naruszające zostały podjęte oraz zażądać zaprzestania tych działań w przyszłości.

2. Postępowanie mediacyjne:

Strony mogą zdecydować się na mediację, która polega na pozasądowym rozstrzygnięciu sporów przy udziale mediatora. Mediator stara się pomóc stronom osiągnąć porozumienie w kwestii zaprzestania naruszeń dóbr osobistych. Mediacja może być skutecznym sposobem rozwiązania sporu bez konieczności angażowania sądu.

3. Postępowanie sądowe:

a) zakazu naruszania dóbr osobistych: Osoba poszkodowana może wnieść pozew do sądu, domagając się wydania orzeczenia, które zabrania dalszego naruszania jej dóbr osobistych przez osobę dokonującą tych naruszeń. Sąd może orzec zakaz dalszego naruszania pod groźbą kary finansowej lub innych sankcji.

b) sprostowanie: Jeśli doszło do publikacji informacji nieprawdziwych lub wprowadzających w błąd, osoba poszkodowana może wnieść wniosek o sprostowanie do sądu. Sąd może zobowiązać osobę odpowiedzialną do opublikowania sprostowania w sposób odpowiedni i dostateczny.

c) zasądzenie zadośćuczynienia: Jeśli doszło do naruszenia dóbr osobistych i w wyniku tego powstały szkody tzw. moralne, osoba poszkodowana może wnieść wniosek o zasądzenie zadośćuczynienia pieniężnego od osoby odpowiedzialnej. Sąd uwzględni okoliczności sprawy i wyrządzony uszczerbek przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia. Zadośćuczynienia można żądać na własną rzecz lub na wskazany cel społeczny.

Ważne jest, aby osoba poszkodowana zgromadziła odpowiednie dowody i informacje, które potwierdzą naruszenie dóbr osobistych. W przypadku naruszenia dóbr osobistych, osoba poszkodowana może dochodzić ochrony swoich praw poprzez wniesienie pozwu do sądu. Sąd analizuje przedstawione dowody i okoliczności sprawy, aby ustalić, czy doszło do naruszenia dóbr osobistych i czy przesłanki zostały spełnione.

VII. Przebieg postępowania sądowego w sprawie o ochronę dóbr osobistych

Postępowanie sądowe w sprawie o ochronę dóbr osobistych przebiega zgodnie z procedurami określonymi w kodeksie cywilnym oraz kodeksie postępowania cywilnego. Poniższy opis stanowi ogólny zarys

postępowania sądowego w sprawie o ochronę dóbr osobistych, procedury mogą się różnić w zależności od rodzaju i złożoności sprawy:

1. Wniesienie pozwu: Osoba poszkodowana, nazywana powodem, składa pozew do sądu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania pozwanego lub miejsce popełnienia naruszenia dóbr osobistych. W pozwie powód opisuje swoje roszczenia oraz przedstawia dowody i argumenty potwierdzające naruszenie dóbr osobistych.
2. Odpowiedź pozwanego: Pozwany, czyli osoba oskarżona o naruszenie dóbr osobistych, ma obowiązek złożyć odpowiedź na pozew. W odpowiedzi pozwanemu przysługuje prawo do wyrażenia swojego stanowiska w sprawie oraz przedstawienia swoich argumentów i dowodów.
3. Przesłuchanie stron: Sąd przeprowadza przesłuchanie stron, na którym powód i pozwanemu przysługuje prawo do wyjaśnienia swojego stanowiska, przedstawienia dowodów i argumentacji.
4. Dowodzenie: Strony mają możliwość przedstawienia dowodów potwierdzających swoje roszczenia. Dowody mogą obejmować zeznania świadków, dokumenty, ekspertyzy, nagrania

- wideo itp. Sąd ocenia dostarczone dowody i ich znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.
5. Rozprawa sądowa: Na rozprawie sądowej strony przedstawiają swoje stanowiska i argumenty, a także mają możliwość zadawania pytań świadkom i biegłym. Sąd prowadzi rozprawę i analizuje zebrane dowody, aby dokonać rozstrzygnięcia.
 6. Wydanie wyroku: Po zakończeniu rozprawy sąd wydaje wyrok, w którym rozstrzyga o roszczeniach powoda oraz odpowiedzialności pozwanego. Wyrok może zawierać nakaz zaprzestania naruszeń, obowiązek sprostowania, nakaz usunięcia skutków naruszeń oraz ewentualne zasądzenie zadośćuczynienia lub innych środków naprawczych.
 7. Opłata od pozwu przy naruszeniach mających charakter niemajątkowy wynosi 600 zł, którą należy uiścić wraz ze złożeniem pozwu. Jeżeli nasze dochody nie wystarczają na pokrycie opłaty możemy wraz z pozwem złożyć wniosek o zwolnienie od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych. Jeżeli obok roszczeń niemajątkowych dochodzone będą roszczenia majątkowe (zadośćuczynienie, odszkodowanie) wysokość opłat zależy od wartości roszczenia majątkowego.

Podsumowanie

Ochrona dóbr osobistych stanowi istotny element prawa w Polsce. Dobra osobiste obejmują szeroki zakres praw przysługujących każdej osobie. Naruszenie dóbr osobistych jest bezprawnym ingerowaniem w te prawa. Istnieje szereg środków ochrony, zarówno sądowych (sprostowanie, zasądzenie zadośćuczynienia, zakaz naruszania, usunięcie skutków naruszenia), jak i pozasądowych (upomnienie, mediacja). Podstawy prawne regulujące tę kwestię znajdują się w Kodeksie cywilnym, Konstytucji RP, Ustawie o ochronie danych osobowych oraz Ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Niniejszy poradnik ma charakter informacyjny i nie stanowi indywidualnej porady prawnej. W przypadku konkretnych problemów prawnych związanych z ochroną dóbr osobistych (jak również spraw z innych dziedzin prawa), zawsze zaleca się skonsultowanie się z prawnikiem m.in. w Nieodpłatnych Punktach Porad Prawnych lub Nieodpłatnych Punktach Porad Obywatelskich, które w Powiecie Tarnobrzeskim znajdują się w:

1. Lokalu w budynku Urzędu Miasta i Gminy w Nowej Dębie, ul. Rzeszowska 3, I piętro, pok. 105;

2. Lokalu w budynku Urzędu Miasta i Gminy Baranów Sandomierski, ul. gen. L. Okulickiego 1;
3. Lokalu w budynku Urzędu Gminy w Gorzycach, ul. 3 Maja 4;
4. Lokalu w budynku Urzędu Gminy Grębów, ul. Rynek 1.